

ЄРШОВА Ольга

канд. екон. наук, доцентка, наукова співробітниця
лабораторії дистанційного професійного навчання,
Інститут професійної освіти НАПН України,
Київ, Україна

СУЧАСНІ МОЖЛИВОСТІ ОН-ЛАЙН НАВЧАННЯ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Анотація. Розглянуті особливості здійснення навчальних процесів он-лайн у закладах професійної освіти під час війни порівняно з періодом карантину, описані інструменти комунікації викладачів та здобувачів освіти у стресових ситуаціях, обґрунтовані очікування від педагогів в контексті навчання підлітків в умовах воєнного часу, порівняні між собою режими організації он-лайн навчання в контексті адаптованості кожного до умов сьогодення, окрема увага приділена біхронному режиму.

Ключові слова: дистанційне навчання, змішане навчання, педагогічна фасилітація, синхронний режим, асинхронний режим, біхронний режим.

MODERN ONLINE LEARNING OPPORTUNITIES FOR THE ORGANIZATION OF VOCATIONAL EDUCATION DURING WAR

Abstract. The peculiarities of the implementation of online educational processes in vocational education institutions during the war compared to the period of quarantine are considered, the communication tools of teachers and students of education in stressful situations are described, the justified expectations from teachers in the context of the education of teenagers in wartime conditions are compared, the modes of organization of – online training in the context of everyone's adaptability to the conditions of today, special attention is paid to the bichronic mode.

Keywords: distance learning, blended learning, pedagogical facilitation, synchronous mode, asynchronous mode, bichronous mode.

За час воєнних дій в Україні у суспільстві сталися події, які вплинули на кожного, без винятку. Учасники освітніх процесів опинилися у ситуаціях, які не траплялися ніколи. Досвід найближчого року показав, що педагогічні працівники мужньо та самовіддано виконують свою роботу, учні та їх батьки свідомо ставляться до необхідності продовжувати навчання і отримувати знання та професійні навички кваліфікованого робітника. Незалежно від обставин у конкретному регіоні та місця знаходження учасників освітніх процесів, беззаперечною є важливість обґрунтованої організації он-лайн навчання (і дистанційного, і змішаного). Навіть у випадках, коли є можливість здійснювати навчання в аудиторіях та майстернях (повністю або частково), у конкретному закладі освіти обов'язково має бути організований навчальний процес за допомогою ІТ.

За два роки світової пандемії українська система освіти усіх рівнів набула чималого досвіду щодо організації та здійснення дистанційного навчання, його учасники подолали власні невміння та небажання долучатися до нових технологій. Проте, під час карантинних обмежень основною метою навчання он-лайн було максимальне обмеження особистих контактів між учасниками навчальних процесів, Під час дії воєнного стану головними стали питання фізичної безпеки, фізіологічного виживання та психоемоційної стійкості кожного [1].

Особливості он-лайн навчання під час війни:

– обґрунтована періодична або постійна відсутність деяких учасників навчального процесу. Наприклад, деякі учні можуть пропускати певні уроки або їх частини, або ж вчитель може бути на службі в ЗСУ, ТрО тощо;

– значна кількість учасників навчального процесу мають проблеми технічного характеру (відсутність або недостатня кількість гаджетів, відсутність або низька якість Інтернету тощо);

– відсутність звичних засобів навчання (друкованих підручників, робочих зошитів, канцтоварів тощо);

– погане самопочуття учасників навчального процесу (нестача їжі, води, свіжого повітря, руху, сонячного світла, важкий емоційний стан тощо);

– у учнів спостерігається суттєве зниження мотивації, самоорганізації та відповідальності;

– стрес, в якому перебувають всі учасники навчального процесу, знижує когнітивні процеси, що значно ускладнює процес навчання загалом;

– обмеженість часу, що міг би бути відведений на навчання (учні об'єктивно можуть не мати часу на самонавчання чи виконання домашньої роботи, а у педагогів може не вистачати часу на підготовку до занять).

В умовах війни перед учасниками освітніх процесів стоїть завдання зробити освітній процес безпечним, не втративши якості.

Інструментами комунікації викладачів та здобувачів освіти у стресових ситуаціях як ніколи раніше стають:

– Емоційний діалог – особливий вид взаємодії між учнем та педагогом;

– Розвивальний зворотний зв'язок (feedback) – реакція на вчинки та поведінку учня з метою їх вдосконалення у майбутньому;

– Шеринг (від англ. to share – ділитися) – організоване у групі обговорення будь-яких задач, результатів, актуальних проблем, подій та набутого досвіду.

– Розмови про війну з підлітками за потребою.

Здобувачами професійної освіти є підлітки. Це особлива вікова категорія, якій притаманна невинна агресивність, нігілізм, різкі зміни настрою, претензії до усіх навколо та у той самий час – вразливість та образливість. Саме у цьому віці підлітки прагнуть до спілкування з однолітками, до самостійності й незалежності від усіх, емансипації від дорослих та визнання своїх прав усіма навколо. Навіть у спокійний безпечний час навчання здається підлітку насиллям та пригніченням, нормою поведінки стає грубість та байдужість. Обставини, породжені війною, впливають на психоемоційний стан кожної людини будь-якого віку. Але від педагогічного працівника очікують ненасильницьку комунікацію та толерантність у будь-яких випадках за різних умов. Тому слід розглянути режими організації он-лайн навчання та їх можливості саме в контексті педагогічної фасилітації (підтримки здобувача освіти та заохочення його до саморозвитку з максимальним психологічним комфортом).

Умови, в яких перебувають учасники навчального процесу, можуть суттєво різнитися. Частина здобувачів може перебувати за кордоном і не мати ознак воєнного стану в довіллі, дехто – у відносно спокійних регіонах з можливістю відвідувати освітні заклади, а частина – перебувати у бомбосховищах, у постійній небезпеці і не мати базових потреб. Незважаючи на це, дуже важливим, є надання можливості навчатися усім, бо навчання під час війни виступає ще й стабілізуючим фактором.

Синхронний режим дистанційного навчання передбачає у визначений час за відомим розкладом одночасний «прямий ефір» (вебінар, відеоконференцію) між здобувачами та педагогом з застосуванням засобів комунікацій та певною мірою забезпечує психологічну підтримку учасників навчального процесу.

Асинхронний режим надає можливість опанувати матеріал самостійно і не випадати з навчального процесу, якщо не вдалось приєднатися до синхронного он-лайн заняття. Такий режим дає можливість навчатися у довільний час у зручному місці зручним темпом, але виключає спілкування, підтримку та не передбачає спільних інтересів.

Синхронний режим за умов війни є неможливим, асинхронний – на думку авторки, може відштовхнути учнів від навчання та перевантажити викладача роботами для перевірки та оцінювання у граничний термін.

Біхронний режим [2] є поєднанням описаних вище та передбачає використання всіх функцій асинхронного та попереднє планування окремих занять у режимі реального часу з використанням ІТ відеоконференцій. Відмінність біхронного режиму роботи полягає в тому, що учні мають змогу, за можливості, підключитись до запланованої заздалегідь події в реальному часі. Тобто усі умови організації асинхронного режиму зберігаються, але до них слід включити можливість проведення занять у режимі реального часу (наприклад, консультації з окремої теми, як індивідуальні, так і групові). Можливим має бути перегляд відеозаписів занять та консультацій, які повинні зберігатися на платформі як додатковий навчальний матеріал.

Для навчальних дисциплін професійного спрямування, які надають фахові навички кваліфікованого робітника, важливим є проведення практичних занять в майстерні або з максимальним наближенням до умов робочого місця. Такі заняття реально планувати та проводити за умов змішаного навчання, але під час війни виникає чимало перешкод. Повітряні тривоги, активні бойові дії, відсутність енергопостачання, небезпека перебування у освітньому закладі – ось їх неповний перелік. Чимало здобувачів освіти є ВПО або знаходяться за кордоном, тому їх фізична присутність у майстернях є неможливою. Тому біхронний режим дасть можливість педагогічним працівникам здійснювати навчання способами та засобами, максимально придатними до вивчення та засвоєння специфічних професійних прийомів та навичок.

Список використаних джерел:

1. Про забезпечення психологічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні (Лист МОН № 1/3737-22 від 29.03.22 року) URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zabezpechennya-psihologichnogo-suprovodu-uchasnikiv-osvitnogo-procesu-v-umovah-voennogo-stanu-v-ukrayini> (дата звернення 11.03. 2023).

2. Florence Martin, Drew Polly and Albert Ritzhaupt Bichronous Online Learning : Blending Asynchronous and Synchronous Online Learning. URL: <https://er.educause.edu/articles/2020/9/bichronous-online-learning-blending-asynchronous-and-synchronous-online-learning> (дата звернення 07.03. 2023).

ЗАЙЦЕВА Інна

канд. пед. наук, доцентка, доцентка кафедри мовної підготовки та соціальних комунікацій,

Державний податковий університет,

Ірпінь, Україна

КОМУНІКАТИВНИЙ КОМПОНЕНТ У СТРУКТУРІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЖУРНАЛІСТІВ

Анотація. У тезах досліджено роль комунікативного компонента у структурі професійної компетентності журналіста. Акцентовано, що комунікативна компетентність фахівця медійної сфери є домінантою професійної компетентності, конкурентоздатності та адаптаційного потенціалу журналіста і розвивається за рахунок збільшення комунікативного досвіду, постійного особистісного, професійного зростання та самовдосконалення.

Ключові слова: журналіст, компетентнісний підхід, професійна компетентність, комунікативна компетентність, мовна особистість.